సినిమా చూడడంలో జీవాత్మను లీనం చేసి ఆ కాస్సేపూ ఆకలిదప్పులు మరచి పోయానేమోగాని ఇవతల పడ్డాకే ఆత్మా రాముడు అసలు అల్లరి ప్రారంభించాడు. ఆర్రోజు ఆఫీసులో పని అయేసరికి తొమ్మిని దాటిపోయింది. ఇంత కాఫీ తెప్పించుకుని తాగి, వో సిగరెట్ తీసి వెలిగిస్తూంటే సెకండ్‌షో ఫస్ట్‌బెల్ వినిపించింది. ఆ ఆహ్వానాన్ని తిరస్కరించలేక హాజరయి వస్తున్నాను. అంత్యా అర్ధరాత్రివేళ దొరుకుతాయని! అబ్బుల్లా హోటల్లో ...లు తిని టీ ఆరగించామగాని కొండనావి కబురందినట్టు లేదు.

...ంతాళం తీసుకుని లోపలకి రాగానే ...హ్వానించింది. పనిమనిషి పెట్టి ...జాను నీళ్ళు. అలా ఎత్తిపెట్టు కుని గటగట తాగేస్తూంటే అమ్మమాట జ్ఞాపకంవచ్చి అలాగే ఉండిపోయాను— 'ముందే అన్ని మంచినీళ్ళు తాగేస్తే అన్నమేం తింటావు బాబూ ?'

ఇప్పుడలా అనిపిస్తోంది గాని అమ్మ బతికున్నన్నాళ్ళూ ఆవిణ్ణి అల్లరిపెట్టని రోజు లేదు. చిన్నప్పుడు బడినుంచి ఇంటికి రాగానే చిరుతిళ్ళకోసం నామక్కా కళూ మూల మూలలా గాలించేవి. అన్నం విస్తరితోపాటు ఫలహారాలపళ్ళెం లంచంగా పక్కనుంటే గాని భోజనానికి రావని మారాం చేసే వాణ్ణి 'కడుపునిండా ఇంత అన్నం తినరా బాబూ!' అని ఏరోజుకారోజు బతిమాల వలసిందే. 'అబ్బ, ఉండవే, చంపేస్తున్నావు!' అని విసుక్కునేవాణ్ణి. ఇక సాయంకాలం ఒళ్ళు అలసిపోయేలా ఆడివస్తే ఎన్ని మంచినీళ్ళు తాగినా ఇంకా తాగాలనే ఉండేది. ఇక కాస్త పెద్దవాడినై కాలేజీలో స్టూడెంట్ గిరీ వెలిగించే రోజుల్లో వో రాత్రయినా సరిగ్గా భోజనాలవేళకి ఇంటికొచ్చానా! అప్పుడే ఆరంభమయింది నాకీ సెకండ్‌షోల పిచ్చి. మా నాన్నగారికి సాయంకాలం ఆరూ ఆరున్నరకి మస్తుగా టిఫిన్ తిని కాఫీ తాగి ఊరిమీద బలాదూరు తిరగడం అలవాటు మళ్ళీ తొమ్మిదిన్నకే రాత్రి భోజనం చేసేవారు. ఆ అలవాటే మాకూ అయింది. ఇంటి కొచ్చి భోంచేసి మరీ సినిమాకి వెళ్ళమని బతిమాలేది అమ్మ, పోనీ అలాగే చేస్తాంలే అనుకునేవాణ్ణి. కాని ఫ్రెండ్సుతో కబురలో పడి సినిమాకి వెడితే ఆట అయిపోయిన తర్వాతగాని ఇల్లు గుర్తుకు వచ్చేదికాదు!

ఇక ఆ అవస్థాంతరవేళ, పిల్లిలా ఇల్లు

చేరుకునేవేళ, అమ్మ పడుకుంటుందేమో అని బాధ, నాన్న మేలుకుని ఉంటారేమో అని బాధ! ఈ నాన్నాజీలకి వేడి వేడిగా వడ్డించడమేగాని, తియ్య తియ్యగా తినిపించడం తెలీదుగదా! చిత్రం ఏమిటంటే 'అమ్మా అన్నం పెట్టవూ?' అని ఏ ఒక్కనాడూ నేను అడక్కుండానే అమ్మ అమర్చి పెట్టేది. నాకేంకావాలో నాకంటె అమ్మకే ఎక్కువ తెలుసేమో అనిపించేది. చందమామని చూపించి, మంచి మాటలాడి, తినిపించినా, బూచిపేరు చెప్పి బెదిరించి ఇంకా వినకపోతే దెబ్బ పైకిపోకుండా పిర్ర మీదా బుర్ర మీదా ఏగా దిగా వాయించి, బలవంతాన కూరిగా పిల్లలు గవ్వ చల్లని తల్లికి చెల్లింది. ఏ విధాన్ని అయితేనేం అబ్బాయి కడుపునిండడమే అమ్మకి కావలసింది. అమ్మ అనే ధన్యజీవికి ఈ లోకంలో ఉండడం, లేకపోవడంతో సంబంధం లేదు, అబ్బాయికి ఆకలి వేసినప్పుడల్లా అమ్మ జ్ఞాపకం వస్తూనే ఉంటుంది!

కాని, ఆ అర్ధరాత్రి ఆకలివేళ కేవలం ఆలోచనతో తృప్తిపడడం నాకు చేత కాలేదు. కంచంనిండా మజ్జిగన్నం కలిపితెచ్చి, కొసరికొసరి తినిపించే అమ్మ లేకపోయిందనే ఆలోచనతో నా కన్నీళ్ళు ఆగలేదు.

కళ్ళొత్తి పక్కకు తిరిగి చూసేసరికి టేబిల్‌మీద ఫోటోఫ్రేమ్‌లో సరోజ, పరిహాసిస్తూ నన్ను పలకరించినట్టు అనిపించింది.

'అమ్మ'లు ఆ చంద్రార్కం ఉండిపోతారా అబ్బాయిగారూ? అమ్మాయిలు వచ్చి అనతికాలంలో అమ్మల ఛార్జి తీసుకోరూ? కంగారుపడక కాస్త ఓపిక పట్టండి. కాబోయే కాంతారత్నాన్ని, కావలసింది చేసి పెట్టడానికి నేను లేనూ?'

తడిసిన నా కళ్ళల్లో రంగురంగు దృశ్యాలు కనిపించాయి.

ఇద్దరం బాగా చదువుకున్నాం. ఉద్యోగాలు చేసి 'మొయ్యా!' గడించుకుంటాం. పగటిపూట మాకు తీరిక ఉండదు. ఉండకపోతేనేం, లోకమంతా ఏకమై పగలంతా పడుచువారికి ఊపిరి తిరగకుండా పని కల్పించుగాక. పగలంతా ప్రతీక్షణం రాత్రి కోసం ఎదురుచూడగలం. సాయంకాలం జీవుడు ఇల్లు చేరుకున్నాక ఏంచేస్తాం? తలారా ఒక్కస్నానం చేసేసరికి, శరీరానికి పట్టిన చెమటతోపాటు, మనసుకి పట్టిన అలసటకూడా కడిగేసుకుంటాం. కమ్మకమ్మగా, గరంగరంగా, కడుపు విరిగేలా టిఫిన్లు వాయిస్తాం. కన్ను చెదరేలా గంటలతరబడి ముస్తాబు అవుతాం. ఒక్కొక్కరం ఇరవైపైసల స్పెషల్ కిళ్ళీలు మూడేసి చొప్పున ఒక్కసారే నోటబిగించి సినిమారోడ్డున పడతాం. ఈ ట్యూబు లైట్లు మావి, ఈ సిమెంటురోడ్డు మావి, ఈ పచ్చని పార్కులు మావి, ఈ రకరకాల రంగురంగుల రాత్రి ప్రకటనలు మావి, ఈ ఎయిర్‌కండిషన్ సినిమాథియేటర్లు మావి. ఈ నవనాగరిక ప్రపంచంలో మాలాంటివారివి కానిది మరేముంటుంది!

సెకండ్‌షో సినిమానుంచి తిరిగి ఇంటికి చేరుకునేసరికి మాంచి వయసులో ఉన్నమేమో, మళ్ళీ నకనకలాడుతూ ఉంటుంది కడుపులో. ఆ రోజుల్లో, అర్ధరాత్రివేళ, నేను పేరుకున్న నెయ్యి వేసుకోలేనని అమ్మ బొగ్గులకుంపటి వెలిగించి, నెయ్యి వెచ్చబెట్టేసరికి అరగంట దాటేది. ఏ ఆధునిక పరికరమూ లేకుండానే, ఏమీ చదువుకోని అమ్మలాంటివే అమృతంలా చేసేదే. అన్నీ అమర్చుకున్న ఇంటో, అంత పెద్దచదువు చదువుకున్న సరోజలాంటి తెలివైన అమ్మాయికి రానివంటకం అంటూ ఉంటుందా! నేనిలా బట్టలు మార్చుకు వస్తానో లేదో — దూరంనుంచి చూస్తేనే నోరు ఊరిపోయేలా డైనింగ్ టేబిలు నింపెయ్యదూ! ఇక ఆ ఒంటిగంట రాత్రివేళ, ఎదురెదురుగా కూచుని, కబుర్లు చెప్పుకుంటూ, గల గల నవ్వుకుంటూ, కర కర ఏ అప్పడమో నవులుకుంటూ, తీరికగా హాయిగా... నెమ్మదిగా, నిశ్చింతగా...నిదానంగా, సరదాగా...

ఇక ఆ ఒంటి గంట రాత్రివేళ మొదలెట్టిన ఆ భోజన కార్యక్రమం పూర్తి అవడమంటూ లేదా ఏమిటి? అని ఎవరైనా విసుక్కోడం అనవసరం. ఇంతకీ భోజనంతోనే ఆ రోజు కార్యక్రమం పూర్తి చెయ్యడం అతి దారుణం. ఇక తెల్లారి తొమ్మిది గంటలలోగా మమ్మల్నెవరైనా లేపడానికి సాహసించారో మెషిన్ గన్‌తో పేల్చెయ్యడానికైనా వెనుకాడను.

అందమైన ఆలోచనలతో కునుకు కరువైపోయి లేచి కూచున్నాను. దిక్కుమాలిన ఈ ఆరు నెలలూ ఎప్పటికి గడుస్తాయో!

'ఏ పెళ్ళి నడకలు మండిపోనూ, కాస్త గబ గబా తిరుగుదూ, గడియారమా!' అని వాల్ క్లాక్‌ని కదలించబోయాను. 'నెల నెలా మీకు మాసికం పెట్టే సంగతి మేం ఎరుగుదుం గాని, కేలండరుగారూ, మరింత త్వరగా ఆత్మహత్య చేసుకుందురూ!' అని వారినీ బ్రతిమాలి చూశాను. ఉహుఁ ఎవరూ చెక్కు చెదరలేదు. మాయదారి కాలపురుషుడు, అడుగుదీసి అడుగు వెయ్యడం మానుకున్నట్టున్నాడు!

ఇక సరోజని చూడకుండా ఉండడం నాతరం కాదనిపించింది. ఈ ఏడాది [illegible]ాక, మూఢమి వెళ్ళేక, ముహూర్తాలు కుదిరేక...మా నాన్నా వాళ్ళ నాన్నా ఒక మాటకి వచ్చేక...ఎక్కడ చెయ్యాలో నిశ్చయించుకున్నాక ... ఎవరెవర్ని పిలవాలో అనుకున్నాక...ఏ రకంగా శుభలేఖలు వెయ్యాలో నిర్ణయించుకున్నాక ... దిక్కుమాలిన తతంగాలు. అవన్నీ కట్టగట్టి మంటబెట్టి బూడిదచేసి ఆ బూడిదను పడుచువాళ్ళంతా కలిసి ఆకాశంమీంచి సముద్రంలోకి జల్లే రోజు ఎప్పుడొస్తుందో!

ఇప్పటికి రెండేళ్ళు దాటింది, సరోజని కలుసుకుని. అసలు ఈ రెండేళ్ళూ మనిషిని చూడకుండా కేవలం ఊహలతో ఉత్తరాలతో ఎలా గడపగలిగేనో! ఇంకా ఎన్నెన్ని కొత్త కొత్త అందాలతో వెలిగిపోతోందో! ఇంత దగ్గరగా వచ్చేక ఓమారు వెళ్ళి చూసి రాకపోవడం కేవలం మూర్ఖత్వం. ముందు రోజే కబురు తెలిసింది, సరోజ ధాన్యం అమ్మించి డబ్బు పట్టుకెళ్ళడానికి వాళ్ళ స్వగ్రామం అనకాపల్లి వస్తోందని. ఆ ఊళ్ళోనే వాళ్ళ తల్లి తండ్రి ఇల్లుంది. ఆ మధ్య ఏదో ఆఫీసుకి అద్దెకిచ్చారు గాని ఇప్పుడది ఖాళీగానే ఉంది. సరోజ అక్క[illegible] దిగుతుంది. ఆమెకేం లోపం? చిన్న[illegible]ట్నుంచీ వాళ్ళింటిని కనిపెట్టుకుని [illegible] రాజమ్మ అనే వంట మనిషి ఆ[illegible]

వదలక; కంటికి రెప్పలా కాపాడుతూ ఉంటుంది. అందుకే హైదరాబాదులో మెడిసిన్ చదువుతున్న సరోజకి హాస్టలులో ఉండవలసిన అవసరం లేకపోయింది. చిక్కడపల్లిలో నూర్రూపాయలకి రెండు గదులు అద్దెకు తీసుకుని, రాజమ్మను పెట్టుకుని, రాణిలా వెలిగిపోతోంది. నే నంతదూరం హైదరాబాదు ఏలాగా వెళ్ళలేను. ఇంత దగ్గరగా అవకాశాల్లి వచ్చినప్పుడయినా చూడకుండా ఉండగలనా? మధురమైన ఆలోచనల నడకలో ఏప్పుడో నిద్ర పట్టేసింది.

ఆ మర్నాడు గుడ్ ఫ్రైడే. ఆఫీసుకు శలవు. శనివారం శలవు పెడితే మూడ్రోజులు కలసి వస్తుంది. శలవు చీటీ పంపించి ఎక్స్‌ప్రెస్ అందుకున్నాను. తీరా ఆ ఊరు చేరుకున్నాకగాని ఎక్కడ దిగాలో ఆలోచించలేదు. [illegible]గా దూరపు వరస అయినా పని గట్టుకు పరిశీలిస్తే సరోజ వరసకి నాకు మరదలని తేలుతుంది. మరి వాళ్ళ తాతగారు మా తాతగారు కాకపోతారా? సరాసరి ఆ యింటికే వెళ్ళొచ్చు. మా అమ్మ ఉన్నప్పుడు ఆవిడతో పాటు ఏన్నోసార్లు వెళ్ళేను కూడా. కాని ఏంత కాదనుకున్నా ఇప్పుడు నా హోదా పెళ్ళికొడుకు హోదాకదా! అక్కడికే వెళ్ళడం అంతగా మనస్కరించలేదు. ఏదైనా మంచి హోటల్లో దిగుదాం అని వెదుకుతూంటే—నాతో చిన్నప్పుడు గంగారామయ్య మేష్టారి దగ్గర ప్రైవేటు పెట్టించుకొన్న సుధాకరం కనిపించాడు. నేను మొదట్లో పోల్చనే లేదు. అక్కడి కాలేజీలో ఫిజిక్స్ డిమాన్‌స్ట్రేటరుగా ఉంటున్నాట్ట. గబగబ అన్నీ చెప్పి, నా చేతిలోంచి సూట్‌కేస్ లాక్కుని, సైకిల్ రిక్షా మాట్లాడి వాళ్ళింటికి తీసుకు పోయాడు. పెళ్ళాం పుట్టింటికి వెళ్ళిందట. తల్లి వుంది. ఏవో చిన్న చదువులు చదువుతున్న ఓ చెల్లెలూ తమ్ముడూ కూడా ఉన్నారు. ఆ తల్లి ఆదరణా అభిమానమూ చూస్తూ ఉంటే మళ్ళీ మా అమ్మ గుర్తుకొచ్చింది.

ఆ రోజు వాళ్ళ కాలేజీకి కూడా శలవే యినా ఏవో ప్రాక్టికల్ క్లాసులున్నాయట. [illegible]కరం వెడుతూ నన్నూ రమ్మని కూడు[illegible]. కాలేజీ అంతా తిప్పి చూపించాడు. [illegible]క్ చేత కాఫీ టిఫినూ తెప్పించాడు. [illegible] మారానేమో గాని ఆ రోజు

వాడూ నేనూ కలసి లాంతరు పెట్టుకుని ట్యూషన్‌కి వెళ్ళేంటే దార్లో కబుర్లు చెప్పినంత ఫ్రీగా ఇప్పుడూ చెబుతున్నాడు. ఏంతో సరదా వేసింది. వాడిని అడగకూడనిది లేదనీ; చెప్పకూడనిది లేదనీ అనిపించింది.

'నేనిందాక నీతో చెప్పినే ఏదో ఆఫీసు పనిమీద ఈ ఊరు వచ్చానని, అది అబద్ధంరా!' అన్నాను తల వంచుకుని.

'నే నిందాక నీతో చెప్పినే పెళ్ళాన్ని పుట్టింటికి పంపించానని, అదీ అబద్ధమేరా!' అన్నాడు నవ్వుతూ.

ఇంటికొస్తున్నప్పుడు దారిలో అన్నీ సంగతులూ చెప్పేడు. తనతో దెబ్బలాడి పెళ్ళాం పుట్టింటికి వెళ్ళిందిట. తన వాళ్ళ నెవర్నీ దగ్గిర ఉంచుకోవడం సీతారత్నానికి ససేమిరా కిట్టదట.

'అమ్మ పేర నాన్నగారు డిపాజిట్ చేసిన పదిహేను వేలకి వడ్డీ వస్తుంది. పిల్లలిద్దరి పేరా చెరో ఇల్లూ అద్దెలు వస్తాయి. వాళ్ళకి నేనేం కానీ పెట్టక్కర్లేదు, పైగా పెడితే లోకం ఏమను కుంటుంది!' అంటాడు అతను.

'వాళ్ళను మనం దగ్గరుంచుకుంటే వాళ్ళ డబ్బు మనం తినేశామని లోకం అనుకుంటుంది, అందుకనే వాళ్ళ మా నాన్న వాళ్ళని బతకనిద్దురూ!' అంటుందిట అతని భార్యామణి.

'పైకి అలా అంటుందిగాని సీత కడుపులో ఆలోచన వేరు. మా అమ్మ తిన్నంత తిని, పారబోసినంత పారబోసి, పది మందికి పెట్టేరకంరా. మా ఆవిడది స్వతహా బాగా జాగ్రత్తగా, పదిమాట్లు ఆలోచించి ఖర్చుపెట్టే రకం. మాటవరసకి 'అయిదుగురు మనుషులకి ఈ నీళ్ళ పాలు రెండు శేర్లు ఏం చాలుతాయి!' అంటుంది మా అమ్మ, 'ఉన్నవాళ్ళం చూస్తే మళ్ళీ అయిదుగురం. పాలకే డబ్భై రూపాయలు అయిపోతే—ఏం పెద్ద జీతాలవాళ్ళమని. నెల పొడుగునా [illegible]కు రావడానికి?' అని విసుక్కుంటుంది సీత. ఇంట్లో దెబ్బలాట జరగనిరోజు లేదనుకో'.

అని పూర్తిచేశాడు సుధాకరం.

'అయితే ఏంచెయ్య దల్చుకున్నావు నువ్వు?'

'ఇదివరకు ఏమీ తోచేదికాదు... ఈసారి సీత వెళ్ళిపోయిం దగ్గర్నుంచీ తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాను. ఇంచుమించు ఓ నిర్ణయానికి వచ్చినట్టే'

'ఏమిటది?'

'ఏంలేదు. పిల్లల చదువులు ఇక్కడ బాగులేవని వంకపెట్టి మావాళ్ళ కుటుంబాన్ని విశాఖపట్నం పంపేస్తాను. నాకు వీలయినప్పుడల్లా చూసి వస్తూంటాను. అన్నిటికన్న ముఖ్యం. సీత యీ రకంగా వాళ్ళవాళ్ళ ఇంటికెళ్ళి రావడం నాకిష్టంలేదు. వాళ్ళు బాగా నూరిపోసి మరింత మనసు విరిచేస్తున్నారు. అమ్మా తమ్ముడూ చెల్లెలూ వీళ్ళు నాకు ముఖ్యమే! అలాగని సీతని మరింతగా పైదాన్ని చేసుకోలేనుగద!' సుధాకరం నవుస్తూ, వాడు దాన్ని ధైర్యంగా ఎదుర్కొని పరిష్కరించాలని సిద్ధం చేసుకున్న పద్ధతీ—నాకు వాణ్ణి మరింత దగ్గరగా చేశాయి.

'ఒక్కొక్కళ్ళ ఇంట్లో పెంపకాన్నిబట్టీ ఆర్థికమైన ఇబ్బందుల్నిబట్టీ ఆడవాళ్ళ మనస్తత్వాలు అలా తయారవుతూ ఉంటాయి. తొందరపడి వాళ్ళనే తప్పుపట్టటం న్యాయం కాదు' అన్నాను వాడి కేదో హితవు కలిగించాలని. కాని వాడికవి అహేతువుగా ఉన్నాయని ముడుచుకు పోయిన వాడి మొహమే చెబుతోంది.

'అలా అంటే నేను బాధపడకనే పోదును. మా మావగారికి సీతా పిల్ళ అక్కా ఇద్దరే సంతానం. వీళ్ళ పెళ్ళిళ్ళకి పసుపుగా కుంకానికీ ఇచ్చిన అయిదేసి ఎకరాల చెరుకుతోటే కాక ఆయన తదనంతరం ఏభై యెకరాల మాగాణీ, మూడు డాబా యిళ్ళూ, అన్నీ వీళ్ళవే!'

ఇక వీడి భార్య ప్రవర్తనని వ్యాఖ్యానించక అక్కడితో ఆపు చెయ్యడం మంచిదేమో ననిపించింది. నేనేదో అనేలోగా వాడే అనేశాడు 'అందం, ఆస్తి, చదువూ...మనం చేసుకోబోయే అమ్మాయిల నుంచి ఇవే ఆశించి ఇంకేం కావాలని అనుకుంటే వాళ్ళా బోర్లా పడడం తప్పదు ... అదేమిట్రా ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారి అలా అయిపోయావ్?'

'ఏం లేదు, ఏం లేదు, ఏదో జ్ఞాపకానికి వచ్చి...' అని తప్పించుకోబోయాను. అందం, ఆస్తి, చదువూ......నాకు తెలిసి

నంతవరకు సరోజ లక్షణాలు. సాధారణంగా వధూవరులు ఒకర్నిగురించి ఒకరు తెలుసుకొవేవి, మనసంఘమర్యాద ననుసరించి తెలుసుకోడనికి వీలైనవి ంతవరకే... అంతకంటె లోపలదూరి చూడడం సాధ్యమా? ఔదార్యమూ, మానవత్వమూ అనేవి ఉన్నాయోలేదో అని సరోజగురించి నేనేకాదు, నాగురించి సరోజ అనుమానించవచ్చు మరి! 'సరే ... నీమనసులోని దేమిటో సమయం వచ్చినప్పుడే చెబుదువు గాని...పోనీ ఇదైనా చెబుతావా? ఇందాక ఆఫీసుపనిమీద రావడం అబద్ధమన్నావే...' అడగనే అడిగేశాడు.

'అలాగే చెబుతాలే...తలనొప్పిగా ఉంది... వోగడీ ఆగు...'

సమయానికి మాటమార్చి, మరో పావుగంటపోయాక నెమ్మదిగా చెప్పేను... ఇలా నో అమ్మాయి నాకు స్థిరమైందని, వోసారి కలుసుకుందామని వచ్చానని'...వాడు పకపక నవ్వుతూ అన్నాడు.

'వోరి భలేవాడివే! మీవాళ్ళ ఇల్లు ఎక్కడా, నరసింగరావు పేటలో కదూ! అదెక్కడో దూరంగాలే దురా... మా పెరటి తలుపు ఎదురింటికి నాలుగోవరే. ఇది వరకు వచ్చానన్నావు, భలేగా జ్ఞాపకం ఉంచుకున్నావే ఊరిని! ఇంతమంచి కబురు కడుపులో దాచుకుని ఇంత ఆలస్యంగా బయట పెడతావ్, సిస్పెంచేస్తే పాపం

అమ్మో, ఆకలేస్తోందే!

ఉందీ? పదపద... క్యాలిటీ ఇన్స్పెక్షన్‌లో ఏదో ఆయిదురూపాయల రకం వచ్చిందిట' అది ఇస్తేనేగాని నా కోపం చల్లారదు...' సహృదయుడైన మిత్రుడి సరస సల్లాపాల చిరుగాలులు నా మనోగగనంలోకి కమ్ముకు వస్తున్న అనుమాన మేఘాల్ని చిందర వందర చేసేశాయి. ఇంటికి వెళ్ళి వెళ్ళగానే వాళ్ళ తమ్ముణ్ణి పరిగెత్తించి నాకబురు చేసింవాడు. నాకు అందిన భోగట్టా కరెక్టే. రాజమ్మా, సరోజా రెండు రోజుల క్రిందటే అనకాపల్లి వచ్చేరుట. ఆ రోజు పొద్దుట భోజనాలు అయ్యాక రిక్షా మీద వాళ్ళ పొలాలున్న గ్రామానికి, అక్కడికి అయిదు మైళ్ళు వెళ్ళేరుట. ఆ రాత్రి కరణంగారింట్లో ఉండిపోయి, అన్ని పనులు పూర్తి అయిపోతే మర్నాడు మధ్యాహ్నానికి అనకాపల్లి చేరుకుంటారుట. అదృష్ట వశాత్తూ ఆ మర్నాడు శనివారం. ఆ రాత్రికేనా సరోజ ఇల్లు చేరుకోదా? ఆ చల్లని వెన్నెల పున్నమివేళ ఆ సంస్కార సౌందర్య రాశితో మనస్సు విప్పి మధుర మధురంగా మాట్లాడుకోడనికి ఒక్క పది నిమిషాలు ఈ జన్మకి చాలవా!

శనివారం సాయంకాలం వాళ్ళు తిరిగొచ్చారని తెలిసిందగ్గర్నుంచీ నా ఆరాటానికి అంతు లేకపోయింది.

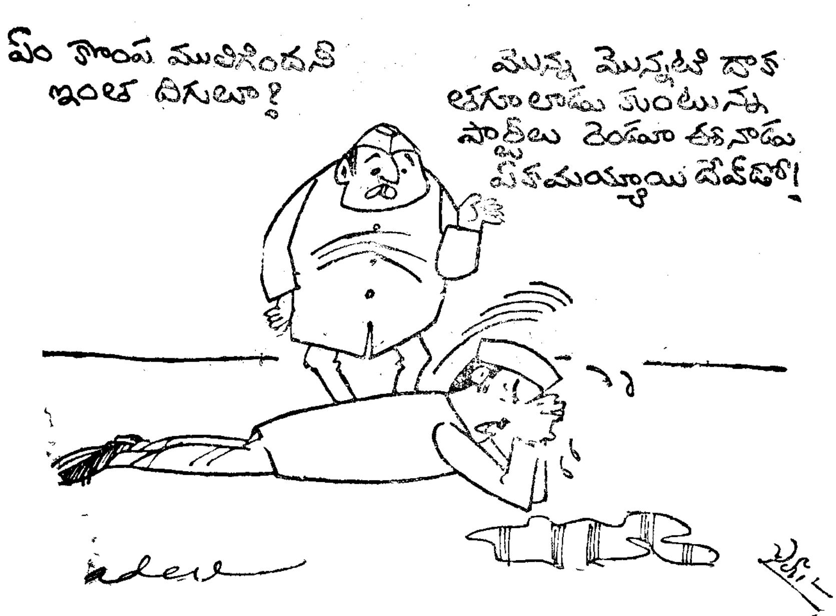

'ఇంకా ఆలోచిస్తావేం, స్ట్రైట్‌గా మనస్తాపి వెంటనే బయల్దేరక?' అన్నాడు సుధాకరం.

'అలాగే... ఇంకా ఇప్పుడేగా వచ్చారని తెలిసింది! అయిదు మైళ్ళు ఆ నాటు రోడ్డుని ఆడకూతుళ్ళు వెళ్ళొచ్చారంటే అది సామాన్యమైన విషయం కాదు, కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోనీ...చల్లబడ్డాక దీపాలు పెట్టేక, ఏ ఎనిమిదిన్నరకో బయల్దేర దాంలే, ఎక్కడేగదా ?'

'బయల్దేరదాం!? నేనుకూడా రావాలా యేం కొంపతీసి ?'

'పోనీ రారా ఏం పోయింది. మా సరోజని నీకు పరిచయం చేస్తాను.'

'భలేవాడివిరా ! ఇంతధైర్యం. చొరవా గల మగమహారాజువి ఒక్కణ్ణీ వెంచి ఏమంటూ వచ్చావురా తండ్రీ !' అంటూ వెక్కిరించాడు వాడు. నిజానికి వీళ్ళందరూ —అంటే : సుధాకరం, వీళ్ళ అమ్మా, తమ్ముడూ, చెల్లెలూ — అటు వైపు రాజమ్మా, వాళ్ళ మొగసాయం కోసం కరణం గారింటినుంచి వెంటబెట్టుకు వచ్చిన పాలికాపు అచ్చన్నా ... వీళ్ళందరూ ఉండబట్టే నాకు లేనిపోని సిగ్గూ, మొహమాటం కలుగుతున్నాయి — అనిపించింది. నేనూ, సరోజా మేమిద్దరమే ఉంటే !

తీరా మేము బయల్దేరి ఆ రాత్రివేళ ఆ ఇంటికి వెళ్ళేసరికి నాకు ఎదురైన సంఘటన నేను కలలో కూడా ఊహించి ఎరుగనిది !

మేడమీది గదిలో సరోజా రాజమ్మా పడుకున్నట్టున్నారు. పాత సీలింగ్ ఫేన్ మంచి కండిషన్‌లో లేనట్టుంది — పెద్ద చప్పుడు క్రిందకి వినబడుతోంది. వీధిగదిలో (ఎవరో) కుర్చీలో కూర్చుని ఉన్నట్టు కనిపించింది—కిటికీలో మసిబారిపోయిన చిన్న లాంతరు వెలుగులో.

'ఎవరది,' ఇలా రండి బాబూ!' అని ఆయన కేకేశాడు.

మేం ఇద్దరం అటువైపు వెళ్ళేం... ఆయాసపడుతూ, ఆయన అడిగాడు

'నువ్వు రమణమ్మ రెండోకొడుకువి కదూ! చిట్టి పెళ్ళికి వచ్చావుకదూ మీ అమ్మతో, అప్పుడు చూశాను నిన్ను... నాపేరు సుబ్బరామయ్య నేనెవరో నోలా చెబితే నీకు బోధపడుతుంది. సరోజక

న్వయంగా పెద్ద మేనమామవని నేను. అన్నట్టు, వీకూ న రో జ కి నిశ్చయమయిందటగా! చెల్లెమ్మ రాపింది. బాగుంది నాయనా! ఏం పనిమీద వచ్చావు ఇటు వైపు?'

'ఆఫీసు ఇనస్పెక్షన్ పనిమీద వచ్చా నండి...ఇదిగో ఇతను నా స్నేహితుడు సుధాకరమని ఇక్కడే కాలేజీలో పనిచేస్తు న్నాడు ...వీళ్ళింట్లో దిగేను...ఇలా మన వాళ్ళు వచ్చారని తెలిసి...'

'బాగుందిబాబూ...ముహూర్తాలు పెట్టు కున్నారా ?'

ఇంకా లేదన్నట్టు, నేను తల ఊపు తుండగా సుధాకరం అడిగాడు.

'అదేమిటండీ ఫేను తిరుగుతున్నట్టు పైన అంత చప్పుడవుతోంది మరి ఈ గదిలో కరెంటులేదా ?'

'అన్నట్టు ఈ ఇల్లు మీదేకదూ బాబాయ్?' అని నేనూ మాట కలిపేను.

'చెప్పాలంటే ఆ ఇంటి బేరంకోసమే నే వచ్చింది. ఇల్లు ఇంత అధ్వాన్న పరిస్థితిలో ఉందని నాకు తెలీదు. ఒక్క వంటగదిలోనూ పైన మేడమీద గదిలోనూ తప్ప వైరింగ్ అంతా చెడిపోయి ఉంది. ఏదైనా దగ్గిరుండి చూసుకోకపోతే ఇంతే అనుకోండి...తమ్ము ళ్ళవరికీ అసలు పట్టదు. ఇల్లు అమ్మి సొమ్ము పంపితే అందుకోడానికి మాత్రం సిద్ధం... ఆఖరికి ఇంత జబ్బు మనిషినీ ఆ కాన్పూరు నుంచి, రెండు రైళ్ళు మారి...అమ్మ... అయ్యో...' దగ్గూ, గుర గురా ఆయన్ని ఉండనివ్వలేదు. ఈ జబ్బు, దీని వ్యవహారం నాకు పూర్తిగా తెలుసు. ఈ ఆస్త్మా తోనే మా అమ్మ తీసుకుని తీసుకుని ప్రాణాలు విడిచింది. లాంతరు వత్తి పెద్దది చేసి సుబ్బరామయ్యగారి దగ్గిర పెట్టి చూస్తే గుండె జల్లుమంది. మొండి మనిషి, ఇంతసేపూ ఎలా మాట్లాడగలిగేడో ! గుండెలు ఎలా ఎగిరెగిరి పడుతున్నాయో!

'ఎటాక్ బాగా ఉధృతంగా వచ్చి నట్టుంది. వెంటనే ఇంజక్షన్ పడితేగాని తగ్గదు... సుధాకరం, నీకు తెలిసిన డాక్టరెవరైనా దగ్గిర్లో...'

వాడు బయల్దేరబోతూంటే ఆయన వారించారు. పక్కనున్న లెదర్‌బేగ్ చూపించి అందులో మాత్ర ఉందని, అదీ మంచినీళ్ళు ఇమ్మని సంజ్ఞ చేశారు. నే నలాగే చేశాను. మాత్ర వేసుకున్న పది పదిహేను నిమిషాలకు బాగా తగ్గినట్టు అనిపించింది.

'వీళ్ళిలా వస్తున్నారని చెల్లెమ్మ టెలి గ్రాము ఇచ్చింది. అందుకే ఏమైతే అయిం దని బయలుదేరేను. ఈ దిక్కుమాలిన రోగానికి హోటలు భోజనం పడదుగా! రైల్లోనే ఆరంభించింది. దిగేసరికి ఎలా ఉండాలో అలా ఉంది. తీరా నేను వచ్చే సరికి వీళ్ళు లేరు. వాళ్ళొచ్చి వంట మొదలు

మామూలు జలుబే కావచ్చును కాని
ప్రమాదానికి దోవతీయగలదు

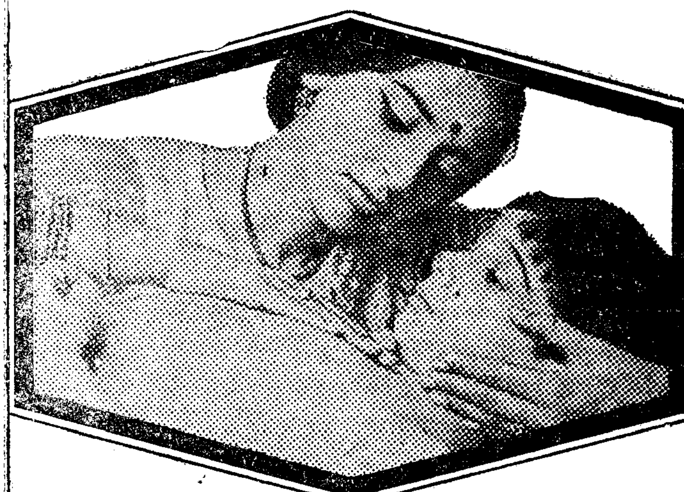

జలుబు చేయకుండా రక్షణకు-
జలుబు చేసినప్పుడు ఉపశమనానికి
రబెక్స్ బాగా రాయండి
రబెక్స్

65 గ్రాములు,
20 గ్రాములు
సీసాలలోను, 8 గ్రాముల
డబ్బాలలోను లభించును.

అలెంబిక్
వారి హోమియో
విభాగము
యొక్క తయారు

everest/123a/ACW Tel

పెట్టి అన్నీ చేసేసరికి నేను తినే స్థితిలో లేను. ఇంత చికాగ్గా ఉన్నప్పుడు అన్నం తింటే ఇంకేమైనా ఉందా! వద్దన్నాను...

'ఇంకా ఇప్పుడేం చూశారు? డాక్టరొచ్చి ఇంజక్షనిచ్చి వెళ్ళేడు గాబట్టి గాని.'

'ఇంజక్షను పుచ్చుకున్నారూ అప్పుడే? పుచ్చుకున్నాకే ఇంత బాగుందా?'

'ఏమనుకున్నారు మరి? నిలయు విద్యాంసులు అంత సులువుగా వదుల్తారా?' అంటూ అతను నవ్వేడు. నవ్వుతో మళ్ళీ ఆయాసమొచ్చింది. ఈసారి జంత్ర సమ్మేళనం మరింత స్పష్టంగా వినిపించింది.

మరో మాత్ర వేసుకున్నాక కొంచెం తగ్గింది.

'వాళ్ళప్పుడే పడుకున్నారో ఏమో! వెళ్ళి చూసి రండి...ఇంతకీ మీరిలా వస్తున్నట్టు సరోజకి తెలిసినట్టు లేదే!'

'అవునండీ... తీరా బయల్దేరేదాకా నాకే తెలీదూ...మీకిలా ఉన్నప్పుడు ఈ రాత్రివేళ పైకి వెళ్ళి పలకరించకపోతే యేం లెండి. రేపొద్దున్న వస్తాంగా...'

'అయ్యో నా కోసం వింతకని కనిపెట్టు కుంటారు, మీ పనుల్ని మానుకుని? ఇది నాకైతే మామూలేగాని నాకు చేసేవాళ్ళకి మాత్రం అవస్థే... అమ్మో...బోబోయ్... మంట... ఈ దిక్కుమాలిన మాత్రలు చాలా పవర్‌ఫుల్‌వి. బాధ భరించలేక రెండు మింగేశాను. పొరపాటు పని చేశాను...లోపల దహించేస్తోంది... ఏలాగ, ఏం దారి? భగవంతుడా...'

పాపం ఆయన బాధ చూడలేకపోయాను. డాక్టరు కోసం మళ్ళీ పరిగెత్తబోతే మళ్ళీ వారించాడు.

'చూడుబాబూ ... కొంచెం మేడమీదకి కబురంపించు ... మెట్లమీద పడుకుని ఉంటాడు లచ్చన్న...వాణ్ణి కేకేస్తే రాజమ్మని లేపుకొస్తాడు. ఇంత అన్నం ఉందేమో, కొంచెం మజ్జిగపోసి మెత్తగా కలిపి తెచ్చిపెట్టమను. అది తాగితే కడుపులోమంట కొంచెం చల్లారుతుందేమో...' సుధాకరాన్ని సుబ్బరామయ్యగారికి సాయంగా ఉంచి బ్యాటరీలైటు వెంతో లోపలికి వెళ్ళేను. మేడమెట్లపై

అమ్మా, ఆకలేస్తోందే!

పెద్దమెట్లమీద పడుకున్న లచ్చన్నని లేపేను. తలదగ్గిరున్న చేపాటి కర్రను చటుక్కున అందుకుని లేచి కూచున్నాడు వాడు. సుబ్బరామయ్యగారి చుట్టంగా నన్ను వాడికి పరిచయం చేసుకున్నాను. సంగతి చెప్పి రాజమ్మని లేపి తీసుకు రమ్మన్నాను...వాడు పడుకున్న చోటి నుంచి మేడమీద గదికి దారితీసే వరండా కాస్త పెద్దదీ. వాడు వెళ్ళిన రెండునిమిషా లయినా ఇంకా రాలేదేమీ అని గదిదగ్గిర కెళ్ళేను. అప్పుడు నాకు వినిపించిన మాటలు నేను జన్మలో మరచిపోలేనివి.

'చుట్టమో, దెయ్యమో...నిన్ను లేపిన వాడికి బుద్ధిలేకపోతే, పోయింది నువ్వేమంటూ వచ్చావు లచ్చన్నా! కరణంగారు నీతో ఏంచెప్పేరు, ఇంతడబ్బుతో ఉన్నాం గనా ఆడకూతుళ్ళం, నవ్వలా కదలి వచ్చేస్తే మాగతేంకాను? అయినా ఈ అమ్మకి మతీసుతీలేదు. పెద్ద మామయ్యకి వెల్లిగాం ఏందుకవ్వాలి? దిక్కుమాలిన రోగం కాదుగాని మధ్యని మమ్మల్ని చంపే

నిర్మల దీపావళి

అవసరాల చీకట్లు దాటడానికి
అభిమానపు దీపాలు వెలిగించకు
విగళత్ స్నేహాన్ని కప్పడానికి
కృతకజలం పోయకు
వెలుగు నిజం చెబుతుంది.
వెలుతురు బండారం బయట పెడుతుంది.

పాపంచేసిన చేతులు—వెలిగించినదీపం
జ్వలించి
ఆచేతుల్నే కాల్చవేయగలదు
స్నేహం అనిచెప్పి మోసంచేయజూస్తే
దీపం వెలగనే వెలుగదు
అందుకే
నీవు చేసే దీపావళిలో
సుధా స్నేహంతో గుండె వెలిగించు
నైర్మల్యం వెలుగులు పంచు
నిర్మల దీపావళి జరిపించు.

—సుధామ

స్తున్నాడు బాబూ ... పడుకున్నారు వింత తలుపుకొట్టినా లేవలేదని చెప్పేద్దా లచ్చన్నా'

'ఉండు లచ్చన్నా...మరోమారు ఆలోచించుకోనీ...చూడమ్మా సరోజా ... ఏదైనా ఏమనుకుంటారో ... పోనీ మీ అమ్మయినా ఇలా జరిగిందని తెలుస్తే ఏమంటారో అదైనా ఆలోచిద్దాం. మీ మామయ్యమీద సానుభూతితో కాదు సుమా నేను మాటాడుతూంట — ఇందాక తిన వయ్యా బ్రాహ్మడా అంటే మనతో తిని చావగూడదూ, ఈ అపరాత్రివేళ మనల్ని కాల్చుకు తినకపోతే! ఆ రిక్షాలో కూచో లేక గూళ్ళు కదిలిపోయాయి. ఇప్పుడు లేచి నేనెలాగా వండి వార్చేది లేదు...ఇందాకటి పొడిమెతుకులే ఇన్ని మిగిలినట్టు జ్ఞాపకం .. ఇన్ని మజ్జిగ చుక్కలు తడిపి, పారేసి వస్తానుండు ... అనవసరంగా నిందైనా తప్పుతుంది.'

'రాజమ్మా! ఏళ్ళు ముదిరినకొద్దీ నీకు బుద్ధికూడా పెడదోవ పడుతున్నట్టుందే! అక్కడికి నువ్వేమీ మావయ్యకి ఆపదలో ఆదుకున్నదానిలా, నే నేమో పైదాన్నినా...గడికీ కావాలంటాడు గడికి వద్దంటాడు మావయ్య సంగతి నువ్వే మెరుగుదువు? అందులో ఆ వంటాది తాళం ఏ ఇక్ష్వాకులనాటిదో వో పట్నాన వచ్చిచావడు. నువ్వెళ్ళి కింద ఉంచుంటావు. నేనేమో ఇన్నివేలతో బిక్కుబిక్కుమంటూ ఒక్కర్తెనీ ఇక్కడ అఘోరిస్తాను. చాల్లే వమ్మా, చెప్పేవ్? లచ్చన్నా ఏంచెప్పేను నీకు? వింత పిలిచినా పలకలేదని చెప్పెయ్ ...వెళ్ళు'

లచ్చన్నకంటె నేనే ముందుగా పెద్ద మెట్లు దగ్గిరచేరి. రాగానే వాడికబురు అందుకున్నాను. 'ఫేను చప్పుడులో కాబోలు వింతపిలిచినా వాళ్ళు లేవలేదు బాబాయ్!' అని చెప్పేను. సుధాకరం పరుగుపరుగున ఇంటికివెళ్ళి, వాళ్ళన్నని లేపి పావుగంట దాటకుండా పెద్దగిన్నెడు మజ్జిగన్నంతో సిద్ధమయాడు.

ముందురోజు రాత్రి సరోజను కలుసుకోలేదనే బాధతో నిద్రపట్టలేదు. ఆ రోజురాత్రి సరోజను తెలుసుకున్నాననే

బాధతో నిద్రపట్టలేదు. నిద్ర పట్టడం ఎందుకు? ఇప్పటికైనా మేలుకోగలిగావని తృప్తిపడక బాధ దేనికి, సంతోషించక. ఆరోజు సుధాకరం ఎంత బతిమాలినా గుప్పెడన్నం తినలేక పోయాను. రాత్రివేళ ఆకలితో బాధతో నిద్రపట్టక లేచి కూచుని మంచినీళ్లు తాగుతుంటే మళ్లీ అమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది. అమ్మకి సంబంధించిన మధురమైన సంఘటన ఒకటి గుర్తొచ్చింది.

ఒకసారి మా యింట్లో పాలుపితికే అప్పలస్వామి, పెళ్లాం పురుడు అయితే పాతబియ్యం అమ్మని అడగడానికి వచ్చాడు. కూడా పెద్దకొడుకు నూకయ్యగాణ్ని, అప్పటికి ఎనిమిదేళ్ళవాడు, వాణ్ణి తీసుకొచ్చేడు. అమ్మ అప్పలస్వామి పైచెంగులో బియ్యం పోసి 'వీడెవడ్రా మెరుస్తున్న కళ్ళూ వీడూను?' అంటూ వాడి గుండుమీద ఒకటి వాయించి మిఠాయి ఉండ ఒకటి చేతిలో పెట్టింది. అమ్మ హృదయంలాగే ఆ మిఠాయి ఉండ చాలా పెద్దది. రెండు చేతుల్తోనూ కష్టపడి మోసుకెళ్లేడు నూకయ్యగాడు. ఆ తరవాత నూకయ్య చాలాసార్లు మా యింటికి వచ్చాడు. ఎప్పుడొచ్చినా 'అంత మిఠాయి ఉండ ఇచ్చిన అమ్మ'గారి కోసం వాడి మెరుస్తున్న కళ్ళు ఆరా తీసేవి. వాడొక్కడే కాదు, లోకంలో ఉన్నవాళ్ళంతా ఆదరణా ఔదార్యం — అవేవి ఎక్కడ దొరుకుతాయో అని వెతుకుతూ ఉంటారు. మనిషిగా అలాంటి వాటికోసం వెతకడం నా సహజ ధర్మం. అలాగే అలాంటివి దొరకని చోటునుంచి తప్పుకోడం కూడా అవసరం. సుధాకరం వాళ్ళ వాళ్ళలా సరోజ నా వాళ్ళెవరికీ చెయ్యవలసిన అవసరం లేక పోవచ్చు. కాని సహృదయం లోపించిన సరోజతో నేనే క్షణం గడపలేకపోవచ్చు. అంత అందమైనదీ చదువుకున్నదీ ఆస్తి ఉన్నదీ మరొకర్తి దొరక్కపోవచ్చు. కాని అన్నిటినీ మించిన మానవత్వం ఉన్నది మరొకర్తి దొరకొచ్చు. లోకం గొడ్డుపోలేదు. పదునెక్కిన మనస్సుతో సేద తీరిన హృదయంతో ఆదమరిచి నిద్రపోయాను. ●

స్నాన నియమం

బులుసు వెంకటరమణయ్య. ధర్మపథం

మనవారు ఏ నియమాలను ఏర్పరచినా, ఆ నియమాల వెనుక పారమార్థికంగా కాకుండా మానవ సుఖజీవనానికి అవసరమైన రహస్యం ఒకటి వుండనే ఉంటుంది. ఉదాహరణకు స్నాన విషయాన్ని తీసుకోవచ్చును.

మనం ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు స్నానం చెయ్యకూడదు (ఇక్కడ స్నానమంటే తలకు స్నానమని గ్రహించాలి) ఆ నియమం ఇలా ఉన్నది—

'నస్నాన మాచరేద్భుక్త్వా
నాతురో న మహానిశి
నవాసోభిః సహాజస్రం
నా విజ్ఞాతే జలాశయే'

'భోజనం చేసినతర్వాత స్నానం చెయ్యకూడదు. అవిధంగా రోగంతో ఉన్నప్పుడు గాని, అర్ధరాత్రి సమయంలోగాని, దుస్తులను ధరించిగాని స్నానం చెయ్యకూడదు. తనకు తెలియని కొలనులో దిగి స్నానం చెయ్యడంకూడా ఉచితం కాదు' అని దీని అభిప్రాయం.

(1) స్నానంచేసి, పరిశుద్ధంగా ఉన్న తర్వాత భోజనం చెయ్యాలి. అంతేగాని అశుభ్రంగా వుండి, భోజనం చెయ్యడం—, భోజనానంతరం స్నానం చెయ్యడమూ సరియైన పద్ధతి కాదు. అది అనారోగ్యకరం! అశుభ్రంగా ఉండి భోజనం చెయ్యడం, భోజనం చేసినవారికి అసహ్యమని తోచక మానదు. ఇతరులసహ్యించుకోవడంలో వింత లేదు.

(2) జ్వరంతోఉన్నపుడు స్నానం చెయ్యకూడదు. అట్టి స్నానం అనారోగ్యానికి కారణమవుతుంది. రోగాన్ని వృద్ధిచేస్తుంది అందువల్ల—శరీరంలో ఏమాత్రం సుస్తీగా ఉన్నా స్నానంకూడదు. వైద్యులు అట్టి సమయంలో స్నానం చెయ్యరాదని మందలించడం అందరూ ఎరిగినదే!

మిట్ట మధ్యాహ్న సమయంలో స్నానం చేసినా చెయ్యవచ్చునుగాని అర్ధరాత్రి సమయంలో స్నానం ఎంతమాత్రమూ కూడదు. పగలు తక్కువగా ఉన్న జబ్బులు రాత్రి సమయంలో ఎక్కువ కావడం సహజం! అనారోగ్యం కలిగిస్తుంది కాబట్టి అర్ధరాత్రి స్నానం తగదు.

స్నానం చేసేటప్పుడు కట్టుకున్న బట్ట తప్ప మరేదీ ధరించి వుండకూడదు. దుస్తులతో స్నానం చేస్తే వాటినీరు శరీరంలో ఇంకి జబ్బుచేస్తుంది.

ఈవిధంగా తగని సమయాల్లోనూ తగని రీతిని చేసే స్నానం అనారోగ్యకరం. తనకు పరిచయంలేని— అంటే అందులో అపాయకరమైన జంతువులున్నదీ లేనిదీ బురద ఉన్నదీ లేనిదీ తెలియని చెరువులో స్నానానికి దిగితే ప్రాణాపాయం సంభవించవచ్చు. అందువల్ల ఎట్టి ప్రమాదం ఉండదని తెలిసిన చెరువులో దిగి స్నానం చెయ్యడం మేలు. ●